

Helligdagene i måneden Tishrei

Av Elin Elkouby

Rosh HaShana er innledningen til de jødiske helligdagene i den sjuende måneden Tishrei. Selv om det er den sjuende måneden, så feirer man jødisk «nyttår». I jødedommen har man 3 «nyttår». (Ellers i verden er man vant til å forholde seg til 2 «nyttår», nemlig kalenderårets begynnelse i januar og «skoleåret» som begynner etter sommerferien. Det blir kanskje riktigere å kalle disse markeringene for «begynnelser».

Rosh HaShanah er tiden for verdens skapelse og dermed markeringen av det nye året etter jødisk kalender, som nå er 5783 år siden Adam ble skapt. Rosh-HaShana heter egentlig «Helligdagen for blåsing i shofar». Shofaren symboliserer «det stedfortredende offer» med forbindelse direkte tilbake til «ofringen av Isak». Isak ble tatt av offeralteret og bukken, som satt fast etter hornene, ble ofret i stedet. Det ligger i kortene at helligdagene i måneden Tishrei har direkte forbindelse til bevisstgjøring i forhold til synd og forsoning.

3. Mos 23-24: *Tal til israelittene og si: Den første dagen i den sjuende måneden skal dere holde hviledag. Da skal dere blåse i horn for å minne om den hellige samlingen. 25 Den dagen må dere ikke gjøre noe arbeid, og dere skal bære fram gaveoffer for Herren.*

I Israel feires denne helligdagen med to etterfølgende helligdager som begge begynner med et slags rituale i forbindelse med kveldsmåltidene. Man dypner f.eks. eplebiter i honning, med ønske om at det neste året blir «søtt», og spiser litt av et fiskehode, men ønske om at man i ulike livssituasjoner skal få være «hode og ikke hale»

Dagene mellom Rosh HaShana og Yom Kippur er dager til ettertanke.

3. Mos: 26 Herren sa til Moses: 27 Merk dere den tiende dagen i denne sjuende måneden, soningsdagen. Det skal være en hellig samling for dere, og dere skal ydmyke dere og bære fram gaveoffer for Herren. 28 Den dagen må dere ikke gjøre noe arbeid, for det er soningsdag. Da skal det gjøres soning for dere for Herren deres Guds ansikt. 29 Hver den som ikke ydmyker seg den dagen, skal støtes ut fra folket sitt. 30 Og hver den som gjør noe arbeid den dagen, vil jeg utrydde av folket. 31 Dere skal ikke gjøre noe arbeid. Dette skal være en evig forskrift for dere gjennom alle slekter, hvor dere enn bor. 32 En sabbat, en hviledag, skal det være for dere, og dere skal ydmyke dere. Fra kvelden den niende dagen i måneden, fra den kvelden til den neste, skal dere holde hviledag.

Yom Kippur er den alvorligste dagen i året da de fleste israelere verken spiser eller drikker i løpet av mer enn 24 timer. Denne dagen er bilen parkert, TV-apparatet slått av og mobilen har ferie. Ifølge tradisjonen er dette dagen da Gud bestemmer hvorvidt man får leve det neste året. Det er grunnen til at man hilser hverandre med «Hatima tova», som uttrykker håpet om at man må få en god gudommelig avgjørelse.

3.Mos, 23 34-36 Tal til israelittene og si: Fra den femtende dagen i denne sjuende måneden skal dere holde løvhyttefest for Herren i sju dager. 35 Den første dagen skal det være en hellig samling. Da må dere

ikke gjøre noe arbeid. 36 I sju dager skal dere bære fram gaveoffer for Herren. Den åttende dagen skal dere holde en hellig samling og bære fram gaveoffer for Herren. Da er det høytidssamling, og dere må ikke gjøre noe arbeid.

Bildet viser en etrog, som er en sitrusfrukt og en av fire «representanter» i en lulav. PS: Denne kvalifiserer ikke ettersom den ikke er feilfri. Til høyre er bilde av «løvhytter» i Gamlebyen, Jerusalem.

Løvhyttefesten er den eneste av de jødiske festene som ikke har noen kristen parallell; Sabbaten ble til søndagshvile, jødisk påske ble til kristen påske, ukefesten ble til pinse, men løvhyttefesten har man ingen kristen feiring av foreløpig.

Dette er den festen som i utsmykning minner mest om jul. Løvhyttene pyntes med glitter, fargerike remser, diverse hengepynt og lys. Mange mener også at det er mye som taler for at det var på denne tida av året at Jesus ble født. Man bruker opplysninger som at barnet beveget seg i magen til Elisabet da Maria fortalte henne om sin egen graviditet. Elisabet var gift med Sakarias som var prest i tempelet som fulgte en turnus-ordning. Bibelen gir informasjon om når hans gruppe hadde tjeneste i tempelet. Det spesielle ved høytiden er at man skal bygge seg løvhytter. I likhet med de andre pilegrimsfestene så er dette en takkefest i forbindelse med innhøsting av jordbruksprodukter. På denne tida av året vil det si spiselig frukt som druer, granatepler, oliven, fiken, dadler osv. Samaritanene

bygger sin løvhytte innendørs og utsmykker taket med frukt. Jøder bygger sin hytte ute og har opphengs-pynt som likner på frukt, mens taket skal være dekket av palmegreiner eller lignende og ikke være tettere enn at det er mulig å se stjernene på himmelen gjennom det når det er mørkt.

Religiøse jøder går til anskaffelse av en «lulav» som består av 4 representanter fra planteriket som samlet er et eksempel på alle vekster; Etrogen er frukt og har lukt. Palmeskuddet representerer en vekst som ikke har lukt, men som produserer spiselig frukt. Myrtelgreinen representerer vekster som ikke har spiselig frukt, men som har lukt og grein fra et piletre representerer vekster som verken har lukt eller produserer noen spiselig frukt.

Denne luvaen skal bestå av feilfrie greiner, som oppbevares i et etui, og er feilfri og med egen eske og dette bærer religiøse jøder med seg til bønn i synagogen. Mye av det som markerer feiringen er utviklet gjennom generasjoner og har blitt tradisjoner. Etter tempelets ødeleggelse forandret alle de jødiske pilegrimsfestene seg i forhold til gjennomføringen.

Det som er spesielt spennende ved Løvhyttefesten er at den er profetisk i den forstand at bibelen forteller at også de som ikke er jøder skal ta del i feiring av denne festen i framtiden. Sakarias kap.14 beskriver dramatisk om en krig hvor alle folkeslag drar ut i krig mot Jerusalem, om «Hans føtter» som skal stå på Oljeberget og hvordan det deles og danner en stor dal, hvordan JHVH (Javeh) selv skal dra ut i kampen og at ikke-jødene som overlever denne krigen skal få pålegg om å reise opp til Jerusalem hvert år. Enkelte kristne tar begivenhetene på forskudd, men det kommer en dag da alle gjenlevende må reise til Jerusalem.

Sak 14:16 Da skal de som er igjen av alle folkeslagene som kom mot Jerusalem, år etter år dra opp for å tilbe kongen, JHVH over hærskaene, og for å feire løvhyttefesten.